

ПОШУК ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВИ УКРАЇНА

Питання пошуку оптимальних шляхів державного управління Україною є чи не найбільш актуальним, болючим і архіважливим. "Латання дірок" не лише у побуті, але й в окремому секторі державного управління, галузі економіки чи суспільних відносин є безперспективним! Ми поставили велику й шляхетну мету: нарешті розуміти, що потрібно будувати державу! Але тут постало сакраментальне питання: з чого починати?

Усвідомлення українською елітою нині існуючого ганебного стану суспільних відносин в усіх його аспектах і складових, існуючого розбрату і злості в суспільстві, пов'язаних з ігноруванням перш за все суспільних інтересів (особисті понад усе), нехтуванням уроків історії України (від Київської Русі — князів Володимира і Данила Галицького, Запорізької Січі (гетьмана Дмитра Вишневецького — Байди), УНР (Михайла Грушевського) та аналізом сучасного стану, який характеризується розвалом і доведенням народу України до бідності, спонукає до прогнозування позитивних змін щодо розвитку української держави.

Величезний природний, людський інтелектуальний ресурс, безумовно, в Україні є. Для того, щоб його задіяти на рівні високої ефективності й сталого розвитку та спричинитися до досягнення рівня життя, достойного українців, потрібно но менш ефективний механізм мотивуючих, стимулюючих відносин, тобто оптимальну, відповідну політичну систему.

Настала потреба вибору оптимальної системи, принципів й моделей оптимального управління молодого українською державою. Беззаперечною істиною є те, що найкращих принципів для організації цієї системи, аніж принципів демок-

ратії, світ ще не винайшов.

Ідеолог створення такої міжнародної поважної організації, якою є Рада Європи, І.Черчель наголошував, що демократія не є найкраща організація суспільства, проте кращою світ ще не винайшов. І це істинно. На наш погляд, сучасна політична система, безумовно, повинна передбачати:

- Виборність — звітність — прозорість — можливість громадського контролю, впливу на прийняття рішень — правове забезпечення відкликати делегованих владних повноважень.

Людство має реально усвідомити, що бідність — найбільше рабство. Демократія є основою політичної системи, яка здатна гарантувати рівність перед законом і рівні політичні права. Розв'язання проблем бідності може стати реальністю лише за умов удосконалення ринкової економіки співвідносно до умов, що склалися в Україні.

Проте ринкова економічна система страждає тим, що вона не дає можливості бути рівними в матеріальному плані, бути багатими і супербагатими ("нові українці"). І в цій нерівності відбувається безліч негативних суспільних явищ.

Тому суспільство опиняється перед необхідністю знайти компроміс між соціальною рівністю, справедливістю й економічною ефективністю.

Відомий економіст Джон Стюарт Мільль зазначив, що якби він уважав злидні та недолю невіддільними від капіталістичної економіки, то став би комуністом. Але ми наочно переконалися, що принесла людству комуністична система у ХХ столітті.

Тому сучасний напрямок ринкового розвитку цивілізованих країн — то є напрямком вирівнювання можливостей, який передбачає, що цивілізаційні контрасти, на відміну великої різниці в оплаті праці, між різними класами (верствами) все-таки мали би зникнути. Принаймні для цього

необхідно все зробити. В такому разі це буде суспільство справжнього психологічного комфорту.

Слід зазначити, що ринок обмежує владу бюрократії та допомагає захистити людські права від зазіхань держави. Ринок через достатній рівень конкуренції здатен ефективно реагувати на потреби споживача та запити виробника. Він робить можливим децентралізоване керування економікою, мотивує до наукових впроваджень, експериментів і новаторства. Тому будь-яка країна, яка йде шляхом цивілізації, повинна й зобов'язана дбати про економічний успіх, пошук стимулів до праці.

Через те ми мусимо приймати принципи ринкової економіки, а це є реальною необхідністю, про що доводить історична практика. Найбільше досягнення в соціальному плані, рівня і якості життя досягли країни саме з ринковою економікою. Основою ринкової економіки, як відомо, є приватна власність. А це означає, що економічна система, заснована на ринковій економіці, дає можливість окремим діловим людям, колам, групам мати величезні надприбутки у порівнянні з іншими системами господарювання, а це означає і мотивацію певного бажання і можливостей мати більше прав на загальнолюдські цінності, права і свободи. Певним важеlem у протидії соціальної несправедливості може і повинна стати Держава, саме соціально-орієнтованою економічною системою. Дуже багато дискусій сьогодні ведеться виключно з цього питання. І це природно, тому що в принципі в західній моделі і закладена основа протиріччя між рівністю та ефективністю. Тому ми повинні схилитися до:

- врівноваження можливостей окремих людей щодо загальнолюдських цінностей;

- надання можливостей побу-

дувати найоптимальнішу модель суспільних відносин з урахуванням досягнень існуючих західних і східних моделей, у т.ч. країн з перехідною економікою, до того ж враховувати не лише позитивні досягнення, але й негативні явища, які мають місце (наркоманія, насильство, злість, вплив тероризму і поява великого страху, психологічного дискомфорту), розшарування верств населення за рівнем життя;

В цьому напрямку спостерігаємо значні досягнення окремих країн. Враховуючи їх досвід, маємо можливість зробити детальний якісний аналіз досягнень загальнолюдських цінностей.

Ринкова економіка в сучасному її вигляді спричиняється до розшарування різних соціальних груп населення. Виникають суперечності між політичними засадами демократії (рівні права, прозорість і справедливість інформації) та економічними засадами (різні за розмірами прибутки).

Одні мають надприбутки, і в них виникає бажання мати більше тих прав, якими всі мали би бути наділені порівну (обрати, бути обраним). Інші мають набагато більші та ліпші стартові можливості, чим власне і порушують основні демократичні принципи. Інші є просто "аутсайдерами" життя.

Держава може зменшити нерівність, застосувавши певні економічні й адміністративні чинники, але це може негативно позначитися на власне економічній ефективності. Тобто: рівність за рахунок ефективності, або вища ефективність за рахунок рівності.

За таких умов можемо дійти висновку: потрібно завжди шукати (і це святий обов'язок держави) компроміс між соціальною рівністю та економічною ефективністю.

(Закінчення на стор. 2)

